

Cruijff

& Johan

Jan-Cees Butter Ferenc van der Vlies

Cruijff

&Johan

WATER

VOOR HANS, DIE ZO VAN VOETBAL EN MENSEN HIELD
(1946 — 2018)

'Heaven has a new playmaker', schreef de Duitse voetballer Toni Kroos op Twitter na het overlijden van Johan Cruïjff. *'R.I.P. Football Genius Johan Cruyff'*

Toen Johan Cruïjff op 24 maart 2016 overleed, verloor de wereld niet alleen een geniale spelmaker en een succesvolle trainer, maar vooral een bijzonder mens. Iemand die inspireerde, motiveerde, en iemand met het hart op de juiste plaats.

Over die man gaat dit boek. Ik, Ferenc van der Vlies, mede-eigenaar van het sportmerk Cruyff, trok intensief met Cruïjff op in de laatste jaren van diens leven. Dat is een fascinerende reis geweest. Wat begon als een zakelijk contact, groeide langzaam uit tot een warme vriendschap, waarin Cruïjff steeds vaker 'Johan' liet zien. Die herinneringen mogen niet verloren gaan.

De toon van dit boek is soms wat bewonderend, bewierokend. Laat ik een poging doen dat uit te leggen. Ik leerde Cruïjff kennen in 2005. Ik trof een man die gevormd was door het leven. Iemand die met niets was opgegroeid in Betondorp, de wereld aan zijn voeten had als voetballer, vervolgens zakelijk failliet ging en toen, als voetballer, opnieuw opstond in Amerika. Iemand die daarna als trainer het voetbal veranderde met het *Dream Team* van FC Barcelona.

Maar zijn *legacy* reikt veel verder dan het voetbalveld. Cruïjff stichtte zijn eigen University, waar (oud-)topsporters een studie kunnen volgen. Er kwam een Foundation, waar kinderen met een beperking kunnen sporten. En Cruïjff bedacht zelf de Cruyff Courts, speelveldjes die over de hele wereld aangelegd worden om kinderen de gelegenheid te geven buiten te voetballen, daar waar Cruïjff het spel zelf ook leerde.

Johan was een spiegel voor mij. Ik startte Up, een stichting in Oud-Beijerland waar mensen met een beperking in

een veilige omgeving kunnen werken, sporten en ontspannen, waardoor ze eigenwaarde en zelfvertrouwen opdoen. Zonder Johan in mijn leven had ik dat nooit gedaan.

Met die Cruïjff, die gevormd was door het leven, zat ik een keer in het zonnetje op een muurtje in Barcelona. Daar vertrouwde hij me toe: 'Ik wil alleen nog maar in harmonie leven. In harmonie en met mensen die het hart op de juiste plaats hebben.' Hij bracht het als een levensles, als een wijsheid die hij had overgehouden aan zijn soms turbulente leven.

Als ondernemer heb ik zoveel mogen leren van Cruïjff. Maar wat me nóg dierbaarder is, zijn de lessen die ik als mens heb mogen ervaren, lessen die ik voor de rest van mijn leven mee zal dragen. Van Cruïjff heb ik, net als van weldoener Sander de Kramer, die als ambassadeur verbonden is aan de Cruyff Foundation, de essentie van het leven geleerd: dat het erom gaat dat je met mensen bezig bent, vanuit warmte, liefde en respect. 'Je gaat het pas zien als je het doorhebt', zei Cruïjff eens. Ik begrijp 'm nu. Het gaat niet om de buitenkant van een mens maar juist om het binnenste. Het gaat om echtheid, puurheid. Voor mij is Cruïjff een *life changer* geweest. Iemand die voortdurend energie gaf met zijn aanwezigheid.

Het was een groot voorrecht om hem in de laatste fase van zijn leven mee te mogen maken. Het resultaat van onze reis is een verzameling kleurrijke anekdotes, gebundeld onder de titel *Cruïjff & Johan*, aangevuld met foto's, deels afkomstig uit de privécollectie van de familie. Eén ding is in ieder geval zeker: terwijl de hemel een nieuwe spelmaker heeft, leeft de geest van Johan Cruïjff voort op deze wereld.

*Ferenc van der Vlies, met grote dank aan Jan-Cees Butter
Hoeksche Waard, april 2019*

1
De eerste ontmoeting
PAGINA 11

2
**Ossenworst in
Amsterdam-Zuid**
PAGINA 17

3
Ontbijten in Barcelona
PAGINA 39

14
Crujff leeft voort
PAGINA 185

9
Crujff en Rotterdammers
PAGINA 119

6
De positiviteit van Crujff
PAGINA 78

12
Johan is niet gierig
PAGINA 154

11
Spanning in de zaak
PAGINA 147

5
Corbijn & Crujff
PAGINA 71

7
Twee strepen
PAGINA 99

8
**Een reis door de platenkast
van Johan Crujff**
PAGINA 104

10
In de taxi met Johan
PAGINA 127

4
**'Hoe je het ook draait
of keert'**
PAGINA 45

13
Pep, Romário en Hristo
PAGINA 179

1

De eerste ontmoeting

Bloednerveus was ik. Ik stond achter de lessenaar in het Olympisch Stadion in Amsterdam, voor mij zaten ruim vierhonderd studenten van de Cruyff University. Een paar weken ervoor was ik gebeld: of ik een presentatie wilde geven over Quick, het sportmerk dat ik nieuw leven had ingeblazen? Ja, dat wilde ik wel.

Die dag, ergens in 2005, zou alles veranderen. Johan Cruyff zat op de eerste rij in het Olympisch Stadion. Grijs pantalon, camel-keurige klassieke doch moderne polo en donkere Hogans: een typische Zegna-look. Hij knipoogde, haalde zijn schouders op en knikte mij zelfvertrouwen toe.

Presentaties had ik al wel vaker gegeven op heel veel MBA-opleidingen. Dat had alles te maken met de wederopstanding van Quick, een sportmerk dat in 1905 in Hengelo was opgericht en in 1986 failliet was gegaan. Vele prominenten droegen Quick, onder wie Abe Lenstra, Faas Wilkes, Coen Moulijn en Sjaak Swart. Aan de

hergeboorte kleeft een mooi verhaal. Die was voortgekomen uit mijn afstudeerscriptie, waarin ik beschreef hoe het merk internationaal teruggebracht kon worden. Ergens in 1999 gaf ik Quick vanuit een zolderkamertje in Oud-Beijerland een nieuwe impuls. Ik had geen budget, dus moest creatief zijn. Een succes werd het. Quick ging de hele wereld over, van Japan tot Italië, van Engeland tot Frankrijk.

De Cruyff University wilde zijn studenten inspireren, ze voorhouden dat er veel mogelijk is in het leven, als je maar hard werkt, blijft dromen en passie hebt voor hetgeen je doet. Mijn verhaal sloot daar mooi bij aan, vonden ze. Mijn vader was vertegenwoordiger, m'n moeder maakte schoon en deed vrijwilligerswerk, en als kind raakte ik gefascineerd door schoenen. Al op mijn twaalfde tekende ik mijn droom uit op papier: een eigen sportwinkel, waar ik mijn zelfgemaakte schoenen verkocht. Een van mijn eerste bijbaantjes was bij Foot Locker, waar ik leerde hoe Amerikanen hun producten in de markt zetten.

Dat het management van Johan Cruyff belde, had me eerlijk gezegd wel verrast. Een paar maanden ervoor was ik nog gebeld door Pascal Pop, de manager van Cruyff. 'Je hebt een claim aan je broek', was zijn boodschap. Een tikje brutaal had ik een foto van Cruyff gebruikt op de website van Quick. Op de foto staat Cruyff in actie tijdens zijn officiële debuutwedstrijd voor Ajax tegen GVAV in 1964. Cruyff was toen al – als zeventienjarige – zo leep om een streep van zijn Adidas-schoenen te halen, als een soort statement dat hij niet door Adidas gesponsord werd. Ik had die afbeelding gebruikt. Quick had immers ook twee strepen. 'Johan heeft alleen op

Adidas, Puma en Cruyff gespeeld,' zei Pop, 'dus haal die foto er direct af.'

Maar hoewel hij streng klonk, was hij ook wel geïnteresseerd. Hoe kon ik, zonder al te veel financiële middelen, een sportmerk zo succesvol herintroduceren? Het trucje was vrij eenvoudig geweest. Omdat we bij Quick geen budget voor promotie hadden, moesten we slim zijn.

Met Quick brachten we een sneaker die in de vrije tijd gedragen kon worden. Inmiddels is dat in de hele schoenenbranche gebruikelijk, maar destijds was dat een grote verandering. Nike en Adidas bezworen: wij gaan niet in de vrijetijdskleding, maar blijven bij sportgerelateerde producten. Nu verdienen ze juist meer met vrijetijdskleding dan met sportgerelateerde items. Met Quick zetten we vol in op de distributie. Je kunt je als ondernemer concentreren op reclame, maar wij hadden totaal geen budget – misschien net genoeg voor één billboard in een bushokje. Ik dacht: we gaan bij de betere winkels in het hoge segment liggen, waardoor het merk in één keer zou worden afgestoft en we op straat vertegenwoordigd zouden worden door een respectabel, modebewust publiek, de kenner. Wij waren een van de eerste sportmerken die er een andere distributie op nahielden: in plaats van de traditionele sportzaken, bedienden we de luxere kleding- en lifestylewinkels. En het kostte ons niets extra's. Simpel. Cruyff bleek wel gevoelig voor die handigheid.

Dat verhaal, en nog veel meer, vertelde ik ten overstaan van vierhonderd studenten. Dat ging niet zonder slag of stoot, want mijn stem sloeg een paar keer over, maar op de eerste rij zat Johan goedkeurend te knik-

ken. Geamuseerd en geïnteresseerd luisterde hij. Soms wiebelde hij op zijn stoel, haalde hij zijn schouders op: typisch Cruijff. Hij vond het Quick-verhaal oprecht leuk. Het was een merk dat hij kende uit zijn jeugd, een stukje jeugdsentiment. Hoe had die jongen dat geflikt, om in een wereld van allemaal grote, snelle merken ineens weer een oud sportmerk te laten komen bovendien?

‘Johan wil je graag even spreken’, zei het hoofd van de organisatie na afloop tegen mij. De zaal met studenten druppelde langzaam leeg. Het Olympisch Stadion lag er verlaten bij. Ik voelde een schok. We hebben het hier over Johan Cruijff, dacht ik, de grootste voetballer die we ooit hebben gehad. En daar kwam hij, met dat typische loopje van hem. Wat moest ik doen? Ik had veel vragen aan hem, wilde met hem praten, zijn aandacht trekken en blijven boeien. Ik dacht: ik ga niet over voetbal praten, want dat doet iedereen, ik ga over voetbalschoenen beginnen. Cruijff was altijd fan van Italiaanse schoenmakers, omdat die schoenen, zo zei hij, als een handschoen om zijn voeten zaten. Hij ging er prat op dat je op ronde noppen moest spelen, niet op pinnen. Je zag zijn ogen fonkelen, zeker als het ging over klassieke, zwarte, Italiaanse voetbalschoenen. Daar hield hij van. Duitse sportswear vond hij hobbezakken: wel functioneel, maar verre van elegant. Ik was dat met hem eens. Als kind had ik me vergaapt voor etalages met daarin schoenen van Cruyff. Die schoenen hadden een bepaalde schwung. Cruyff had mijns inziens het stijl- en smaakvolle Italië naar Nederland gebracht.

Dat gesprek was het begin van iets moois. ‘Ik vind het leuk wat je doet’, zei Cruijff toen hij wegging. ‘We zien elkaar nog.’ Cruijff maakte indruk. Alle clichés zijn

waar. Cruijff was iemand van wie je het gevoel had dat hij je buurman kon zijn. En tegelijkertijd proefde ik zijn levenswijsheid. Iemand die veel had gezien en meegeemaakt. Iemand van wie je wist dat hij de groten der aarde had ontmoet. Dat was Cruijff.

En ja, natuurlijk was Cruijff ook begonnen over die onrechtmatig gebruikte foto op de website van Quick. Een beetje brutaal, en tegelijkertijd niet zo netjes. ‘We moeten elkaar een beetje beschermen’, zei Cruijff, met een ondeugend lachje. Woorden waren eigenlijk overbodig. We voelden elkaar wel aan.

Toen ik die dag naar huis reed, voelde ik me gevleid, oprecht gevleid. Dat ik iets deed wat Johan Cruijff leuk vond, was voor mij de bevestiging dat ik op de goede weg was. En natuurlijk wist ik van Cruyff Sports, het merk dat in 1992 ter ziele was gegaan en waar inmiddels een dikke laag stof op lag. Rijdend naar huis zag ik de schoenen meteen weer voor me. Van Dennis Bergkamp tot Marco van Basten, van John van ‘t Schip tot Aron Winter: allemaal droegen ze Cruyff. ‘Je moet eens met Pascal gaan praten’, had Cruijff die middag gezegd. Pascal was Pascal Pop, de toenmalig zaakwaarnemer van Cruijff, die er samen met Jordi Cruijff op zinspeelde om het merk Cruyff te herintroduceren: een prikkelende gedachte. Maar ja, zakendoen met Cruijff? In de boeken die ik over hem had gelezen, werd een beeld geschetst van iemand die niet bepaald de makkelijkste was, dus was dat wel verstandig? En daarbij: hoe zou ik Cruyff kunnen vertegenwoordigen? Hoe ga je de persoon Cruijff omzetten naar een merk en een product?

Ik kon op dat moment niet weten dat ik elf jaar lang zou samenwerken met Johan Cruijff. Dat ik elf jaar lang

regelmatig bij hem en zijn vrouw Danny over de vloer zou komen in Barcelona. Dat ik Johan langzaam zou gaan zien als de zachte, lieve en inspirerende man die hij was. Dat hij, zowel zakelijk als privé, zijn hart zou openen voor mij.

Die dag kon ik niet vermoeden dat ik ooit Cruijff én Johan zou leren kennen.

2

Ossenworst in Amsterdam-Zuid

‘Wat ben jij voor eigenheimer?’

Ik schrok. Iemand tikte me op mijn rug en toen ik me omdraaide, keek ik recht in het gezicht van Johan Cruijff. ‘Wat ben jij voor eigenheimer?’ herhaalde hij. Het klonk verwijtend, geagiteerd. ‘Waarom hoor ik niets van je?’

Het was 14 september 2006, een stralende dag. De locatie was opnieuw het Olympisch Stadion in Amsterdam, waar de Cruyff Foundation de jaarlijkse sportdag voor kinderen met een beperking organiseerde. De bussen reden af en aan. Overal klonk gegil, geschreeuw en gelach, van opwinding, van vreugde, en van spanning, want iedereen wist dat Cruijff er zelf zou zijn, zoals altijd.

Voor Johan Cruijff was het steevast de mooiste dag van het jaar. Hij genoot van de vrolijkheid en de puurheid van de mensen die de hele dag aan het sporten waren. Het was intensief, dat wel. Van rolstoelbasketbal ging hij naar korfbal, van hardlopen naar zijn geliefde

voetbal. En toen, met een licht bezweet hoofd, stond hij dus ineens voor me.

‘Ik hoor jou helemaal niet’, zei Cruijff verontwaardigd. ‘Ik zie niks van jou. Wat ben jij voor eigenheimer?’ Achter de schermen waren Pascal Pop, zijn zaakwaarnemer, en ik druk in de weer geweest om het schoenenmerk Cruyff nieuw leven in te blazen. Cruijff werd zorgvuldig afgeschermd, merkte ik. Contact verliep uitsluitend via zijn management. Althans, zo voelde dat. Cruijff dacht daar anders over. ‘Hier,’ zei hij, in de stralende zon van het Olympisch Stadion, ‘hier heb je mijn nummers’, waarna Cruijff de telefoonnummers gaf van zijn huizen in Barcelona en Amsterdam. ‘Weet je wat,’ besloot hij, ‘misschien is het goed dat wij aan het einde van deze dag even met elkaar gaan zitten, oké?’

Aan het einde van de middag, na talloze handtekeningen en foto’s, reed Cruijff voorop in zijn donkere Audi A6. ‘Volg mij maar’, had hij gezegd. Van het Olympisch Stadion ging het naar de Waldeck Pyrmontlaan, een statige laan in Amsterdam-Zuid. Eenmaal in de lift van het luxe appartementencomplex viel zijn fitheid op: de zongebruinde gloed op zijn voorhoofd, zijn kracht, zijn vitaliteit, en vooral ook zijn sprekende ogen.

De inrichting van zijn huis was elegant met veel klassiek design en kunst, met een cederhouten wandbekleding en een klassieke lift die in Parijs niet zou misstaan. Daarnaast waren er veel schelpen van een Mauritius-vakantie, familiefoto’s, klassiek zilver op een tafel en Cruijff-familiebriefpapier. In de kamer stonden chique banken waar je heerlijk in wegzakte, met daarbij een stukje muur dat speciaal was ingeruimd voor kleurige tekeningen van de kleinkinderen. Opvallend genoeg was

er niets dat herinnerde aan de imposante voetbalcarrière van Cruijff: geen bekers, geen oorkondes, geen ingelijste shirts, niets. Vanuit de hal had je uitzicht op de diverse vertrekken. Meest in het oog sprong de ruime tv-kamer, waar Cruijff altijd naar voetbal zat te kijken, zo vertelde hij. Later zouden we een paar keer samen kijken. Hij zat erbij als een trainer, op het randje van de comfortabele bank, ellebogen op zijn knieën, en af en toe een handgebaar met commentaar: ‘Dit zag je dus aankomen, hè?’

In de woonkamer zat Danny, de vrouw van Johan Cruijff. Zij presenteerde zich als een statige vrouw, gekleed in een mooie, stijlvolle jurk met daaronder schoenen van Prada. De rolverdeling, althans binnenshuis, was duidelijk. Cruijff stond even later in de keuken om een fles witte wijn te openen. Er ontstond een geanimeerd gesprek, over landen, culturen en zakendoen. Toen de glazen leeg waren, vroeg Danny: ‘Nog een wijntje?’ Het was tegen de avond, het einde van een lange dag. Ik was leeg en moest nog terug naar huis rijden. Toen ik dat zei, zei Johan: ‘Dan eet je toch een stukje ossenworst’, waarna hij de gang naar de keuken maakte. Even later stond hij ossenworst te snijden – rustig, beheerst en intussen kauwend op een voor zichzelf afgesneden stukje. Daar hield hij van, zou later blijken, net als de Spanjaarden: *picar*, een tafel vol zetten met kazen, worst en lekkernijen, en dan lekker iets van tafel pikken.

Er zijn wel eens mensen die beweren dat er één iemand machtiger was dan Cruijff: Danny. Dat Cruijff alles deed wat zijn vrouw hem opdroeg en dat hij alle bevelen opvolgde die zijn vrouw uitsprak. Dat is een misvatting. Cruijff luisterde naar Danny, maar deed dat niet uit nederigheid maar uit liefde, pure liefde. Danny wilde

haar man daarentegen beschermen tegen de wereld, die voortdurend iets van hem wilde, terwijl Cruijff vaak veel te makkelijk 'ja' zei.

In de jaren die na deze eerste echte kennismaking zouden volgen, spotte Danny soms op milde wijze met het beeld dat veel mensen hadden van Cruijff – het beeld van een genie, van een onnavolgbare taalvirtuoos – of met de buitenaardse kwaliteiten die anderen hem soms toedichtten. Danny stak er vaak de draak mee. Dan zei ze gekscherend: 'O ja, daar hebben we meneer Cruijff weer.' Of: 'Jongens, horen jullie dat? Meneer Cruijff heeft dit keer géén gelijk.' Het gebeurde ook een keer dat Danny in gezelschap op de berg in Barcelona zei: 'Dan kun je wel meneer Cruijff heten, maar een stofzuiger kan ie nog niet eens vasthouden.' Waarop Johan ietwat verongelijkt reageerde: 'Nou, ik wilde dus gaan stofzuigen, maar hij deed het dus niet. Dus toen ben ik er maar mee gestopt.' Johan kon het hebben als ze met hem dolde. Hij lachte wat en haalde zijn schouders op. Naar de aanwezigen trok hij zijn wenkbrauwen op, alsof hij wilde zeggen: laat maar kletsen. Maar intussen twinkelden zijn ogen.

Van het Nederlands elftal dat in 1974 de WK-finale speelde, bleven er maar twee spelers hun hele leven bij dezelfde vrouw: Wim Jansen en Johan Cruijff. Cruijff en Danny waren gemaakt voor elkaar, een droomkoppel. Soms, bij een onverwacht bezoek thuis in Barcelona, zag ik hoe gelukkig ze met elkaar waren, hoe ze samen lunchten met een gebraden kippetje en een glas rode wijn. 'Bloedgezellig', zei Cruijff er dan genietend bij.

Cruijff was altijd energiek. Elke ochtend, hoe kort de nacht ook geweest was, stond hij te zingen onder de

douche, opgewekt als altijd. Cruijff had één vast ritueel: elke ochtend bracht hij een kopje thee naar Danny, die nog in bed lag. Het was zijn manier om te zeggen dat hij van haar hield. Verder moest er weinig van hem verwacht worden in de keuken, behalve dan ossenworst snijden.

Die namiddag in Amsterdam-Zuid liet Cruijff zien wie hij was. Hij liet de status van wereldster ver achter zich. Hij was geïnteresseerd, verhalend, en af en toe sprak hij onvervalst Cruijffiaans. 'De zwakste schakel geeft de sterkte van de ketting weer, dus jij moet wel goed je best doen', zei hij.

Jordi Cruijff en Pascal Pop wilden het schoenenmerk Cruyff herintroduceren. Johan gaf het zijn zegen. Ik moest het gaan doen, vonden ze. Dat was best bijzonder. Ik had geen ellenlang trackrecord in de business, was geen puissant rijke ondernemer of Amsterdamse telg. Sterker nog: ik had op dat moment helemaal niets. Ik werkte vanuit een zolderkamer om kosten te besparen en had niet eens een showroom. Mijn auto was een soort rijdend kantoor. Cruijff deerde het niet. 'Als je iets doet, doe je het goed', zei Cruijff, opnieuw met een soort vanzelfsprekendheid. En tegen mij: 'Je mag fouten maken. Ik ben blij als je fouten maakt. Want als je geen fouten maakt, kun je er ook niets van leren. En over het algemeen kan er niets fout gaan, want je gebruikt mijn naam.'

Over die naam was trouwens vaak genoeg verwarring, want was het nou Cruijff of Cruyff? Cruijff zelf schepte weinig duidelijkheid, hij gebruikte lukraak beide namen. In het geboorteregister van Amsterdam staat dat op 25 april 1947 Hendrik Johannes Cruijff werd ge-

boren. Pas later, toen Cruijff zich ook internationaal roerde, ging hij de naam Cruyff gebruiken. 'In het Spaans werd het Croe-jief of zo, dat was niet te doen.' Cruyff werd ook de gedeponeerde merknaam voor zijn andere activiteiten, zoals de schoenen.

Het was al bijna avond, tijd om te gaan. Cruijff gaf een hand. 'Kom maar een keertje langs in Barcelona', knikte hij. Het was een teken van vertrouwen, van goedkeuring. Kort daarna zat ik veel te vroeg in een Vueling-toestel op Rotterdam Zestienhoven. De bestemming was Barcelona: op naar Cruijff, op naar Johan.

